

Dnr 501-641-2022
(Länsstyrelsen Dalarna)

RUS Verksamhetsberättelse 2022

Godkänd av RUS styrgrupp vid mötet 2023-02-13. Slutligt godkänd i länsrådsgrupp 6 genom kontaktlänsråd för miljömålen. Biläggs redovisningen till Naturvårdsverket av RUS verksamhet 2022.

RUS verksamhet under året redovisas här med ekonomisk redovisning. I *bilaga* kommenteras verksamhetsplanens samtliga punkter mer utförligt. RUS verksamhet 2022 redovisas också kortfattat i ÅR för samtliga länsstyrelser.

RUS är samverkansorgan för miljömålsarbetet regionalt. I styrgruppen ingår berörda länsstyrelseverksamheter, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket (adj.), Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner (adj.). Arbetet förankras i länsrådsgrupp 6 för miljö. I arbetsgruppen ingår personer från olika länsstyrelser, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. RUS finansierades 2022 av anslag via Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Kontaktlänsråd för RUS är länsrådet i Länsstyrelsen Gävleborg. RUS har under året fortsatt haft sitt administrativa säte i Länsstyrelsen Dalarna, där RUS verksamhetsledare varit anställd till oktober (från november Gävleborg).

Vision för RUS är: ”Miljömålen är uppnådda genom samverkan och effektiva insatser som förverkligar Agenda 2030.” Detta har varit utgångspunkt för arbetet under året. Verksamhetsplanens mål för 2022–2024, som lades fast i verksamhetsplanen för 2022 och återges där, kommer följas upp i verksamhetsberättelsen 2024. Generellt utvecklas verksamheten i målens riktning.

Verksamhetsplanen listar löpande verksamhet och särskilda utvecklingsinsatser i prioritet 1 och 2, där allt är resurssatt. För insatserna i prioritet 1 är ambitionen att de ska genomföras fullt ut och med hög kvalitet. Bland insatserna i prioritet 1 lyfts också några fram som allra viktigast. Utfallet av insatserna i prioritet 1 och 2 redovisas i här nedan. Bland de löpande insatserna finns många stora uppgifter som samordning av miljömålsuppföljningen, Nobelmötet för miljömålsamordnare och deras chefer, miljömålsdagarna, Miljömålsrådet. Se *bilagan* för dessa.

Huvudsakliga insatser under året har varit

Väsentliga insatser under året (text från länsstyrelsernas ÅR):

- Samordning och utveckling av miljömålsuppföljningen. Insatser inom miljöinformationsförsörjning och miljöövervakning. Medverkan i fördjupad utvärdering av miljömålen 2023.
- Samordning av arbete i Miljömålsrådet och med Agenda 2030.
- Projekt inom sakområden, bland andra samhällsplanering, länstransportplanering, målkonflikter synergier skog, cirkulär ekonomi, kulturmiljö, grön infrastruktur och hållbar konsumtion.
- Vägledning åtgärdsprogram och förändringsledningskurser för länsstyrelser och kommuner. Medverkan i förvaltning av Åtgärdswebb för miljömålen.
- Kommunnätverk, medverkan nationella uppdrag, bland annat hos Tillväxtverket.

- Medarrangör av miljömålsdagar och årligt möte för länsstyrelsernas miljömålsuppdrag.

Flera insatser sker i samverkan med LEKS (länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) och olika chefsnätverk.

Bedömningen är att resultatet är gott och i allt väsentligt bidrar till att uppnå uppsatta mål.

Utfallet för de allra viktigaste särskilda utvecklingsinsatserna i prioritet 1

Följande har skett som planerat:

- Fördjupad utvärdering 2023 (FU23): Deltagit i och samordnat länsstyrelsernas deltagande i målövergripande temagrupper. Samordnat länsstyrelsernas remissvar.
- Agenda 2030: Omfattande medverkan i det länsstyrelsegemensamma arbetet med bl.a. en digital konferens för ledningar, chefer och strateger. Samordning av myndighetsnätverket GD-forum Agenda 2030 och samarbete med nationella samordnaren Agenda 2030.
- Strategisk samhällsplanering miljö-, klimat och energimål: Projektet har fortsatt med workshopar för kommuner, kunskapsseminarier, rapportskrivning, förankringsmöten.

Följande har delvis skett som planerat:

- Målkonflikter och synergier: Vägledningsinsatsen med fokus på klimat och biologisk mångfald i skogen har avslutats och en rapport publicerats. Projekt havsbaserad vindkraft har planerats, men inte kunnat påbörjas.

Utfallet för övriga särskilda utvecklingsinsatser i prioritet 1

Följande har skett som planerat:

- Regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU): Tagit fram anvisningar och gjort viss vidareutveckling. RÅU 2021 användes som underlag till FU23.
- Indikatorer: Diverse utvecklingsinsatser, men inte allt som planerades.
- Miljöövervakning och miljömålsuppföljning: Projekt påbörjat under våren som pågår till våren 2023. Framtagande av underlag och medverkan på bl.a. miljöövervakningsdagarna.
- Översyn miljömålsuppföljningen: Information till RUS styrgrupp och vid Nobelmötet.
- Miljömålsrådet vid nytt uppdrag: Inhämtande av synpunkter från chefsnätverk och vid landshövdinge- och länsrådsmöte. Uppstart av nya programperioden. Aktiv medverkan.
- Kurser förändringsledning: I samarbete med LEKS genomfört 5 grundkurser och 4 fortsättningskurser för länsstyrelser, Skogsstyrelsen och klimatanpassningsmyndigheter samt grundkurser för kommuner i 13 län (ordnades av respektive länsstyrelse).
- Stöd till kommunernas arbete med miljömål: Möten i kommunal referensgrupp och nätverk för kommuner och länsstyrelser. Spridning av vägledningen.
- Vägledning etappmål: Vägledning för befintliga etappmål färdigställd.
- Länstransportplanering: Diverse insatser riktade till berörda på länsstyrelserna.

- Hållbar konsumtion: Diverse insatser, bl.a. fyra frukostwebbinarier i samarbete med nationella myndigheter för kommuner, regioner och länsstyrelser.
- Fortsatt utveckling av webbplats och samarbetsyta: Främst arbete med samarbetsytan.
- Kommunikationsstrategiskt arbete: Diverse insatser utifrån kommunikationsstrategin, bland annat med alla i arbetsgruppen om kommunikationsbehov.

Följande har delvis skett som planerat:

- Åtgärdswebb för miljömålen: Stort arbete med förvaltning och utveckling. Den prioriterade insatsen integration med IT-system för verksamhetsplanering (LISA) dock ej klar.
- Utveckling av regionala åtgärdsprogram för miljömålen och miljömålsprocessen: Vägledning är inte klar, vilket var planen. Mötesserie med 4 webbinarier har genomförts.
- Utveckla effektfuppföljning: Visst arbete har skett, men rutin ej färdigställt.

Utfallet för särskilda utvecklingsinsatser i prioritet 2

Följande har skett som planerat:

- Cirkulär ekonomi: Tre webbinarier, förstigställande av rapport från projektet Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning och beslut om fortsatt arbete i RUS.
- Kulturmiljö: Diverse insatser för att främja kulturmiljöperspektiv i miljömålsarbetet och vice versa, bl.a. färdigställande av webbgis för Räkna q.
- Ekosystemtjänster, grön infrastruktur, skogsprogram: Diverse insatser, bl.a. kopplat till Miljömålsrådet, däribland arrangerande av kunskapsseminarier i samarbete med forskare
- Integrering i regional tillväxt: Medverkan i två av Tillväxtverkets regeringsuppdrag, kommunikationsspridning till länsstyrelserna om dessa.
- Jordekonomi och livsmedelsstrategier: Slutförande av projektet Jordekonomi där 10 utmaningar identifierats och påbörjande av fördjupningen Cirkulär ekonomi i växtodling.
- Hälsofrämjande processer som drivkraft för miljömål: Framtagande och lansering av webbplatsen stallomforframgang.se. Lyft hälsofrågan vid Nobelmötet.

Följande har delvis skett som planerat:

- Smart miljöinformation. Endast lite medel har gått till anpassningar av IT-system och RUS egen utredning ej klar.
- Integrering av miljömålen i länsstyrelsernas verksamhet, inkl. miljöledning: Vägledningen ej klar, vilket var planen.
- Näringslivets arbete med miljömål och Agenda 2030: Inga direkta proaktiva insatser. Svenskt näringslivs medverkan på miljömålsdagarna bidrog till syftet med denna insats.
- Klimatanpassning: Löpande avstämningsmöten mellan LEKS, RUS och klimatanpassningsnätverket. Planerad workshop framskjuten.

Har ej varit aktuellt:

- Regionala konferenser: Framskjutet. Naturvårdsverket har ännu inte kontaktat RUS.

Ekonomisk redovisning

2022	Budget	Utfall	Kommentar
Löner, resor m.m. RUS	4 000 000 kr	3 470 233 kr	Avser RUS arbetsgrupp. Orsaken till det lägre utfallet är mindre debiterad tid än planerat och mindre resor.
Arrangemang	200 000 kr	133 617 kr	Nobelmötet och arbetsgruppens tvådagarsmöte. Ingen medfinansiering av miljömålsdagarna behövdes detta år.
Projekt/insatser	1 092 500 kr	789 673 kr	Direkta pengar har använts för: - Körsträckestatistik: 13 400 kr - Projekt MÖ-MMU: 185 000 kr - Följeforskare MMR: 16 667 kr - Cirkulär ekonomi: 76 074 kr - Hälsofrämjande: 16 801 kr - Cirkulär ek. i växtodling: 108 000 kr - Agenda 2030: 3 155 kr - Förändringsledning: 298 975 kr (kostnader för adm., lokaler, mat, vissa deltagaravgifter, finansiering av ej fyllda platser, totalt har konsulterna fakturerat 1 464 000 kr för kurserna.) - Övrigt: 71 601 (möten inom olika projekt). Under året reserverade RUS styrgrupp medel för några insatser som aldrig genomfördes, vilket är en orsak till det lägre utfallet, bl.a. projektet havsbaserad vindkraft och konsultinsats effekter av åtgärder.
Övrigt	50 000 kr	0 kr	Ligger under ovanstående post.
Summa utgifter:	5 342 500 kr	4 393 523 kr	Budgeten byggde på anslag via NV och Hav, tidigare överskott av tilldelade medel samt andra egna medel. Anslaget via NV och HaV som 2022 gick till RUS var 4 751 500 kr (varav 3 913 000 kr från Naturvårdsverket och 838 500 kr från HaV). Därtill fanns ett överskott av tidigare års tilldelade medel på 288 000 kr. Summerat blir det 5 039 500 kr. Av 2022 års medel från NV och Hav är således 357 977 ej förbrukade. Räknas tidigare års överskott av tilldelade medel in är 645 977 kr ej förbrukat.

Bilaga. Redovisning av vad som utförts inom samtliga punkter i verksamhetsplanen

Här följs verksamhetsplanens samtliga punkter upp. För utvecklingsinsatser i prioritet 1 har ambitionen varit att insatserna ska genomföras fullt ut och med hög kvalitet, för prioritet 2 att de ska genomföras i tillräcklig omfattning och kvalitet, men i mån av resurser och vid behov kan nedprioritering ske.

Uppföljning, utvärdering, miljöinformationsförsörjning

Löpande verksamhet:

Resursåtgång: Denna verksamhet har huvudsakligen finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2022 tidsattes denna till 148 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned ungefär denna tid. Mindre summor reda pengar har använts för bl.a. körsträckestatistik.

Regional kontaktyta, stöd och samordning regionalt (regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU), indikatoruppdateringar).

Har skett som planerat.

Länsstyrelserna har genom RUS har deltagit i NV:s strategiska miljömålsgrupp, samverkansgrupp och målarbetsgrupp. Löpande dialog har skett med Naturvårdsverket, nationellt målnsvariga myndigheter m.fl.

RUS har i samråd med Naturvårdsverket tagit fram anvisningar för RÅU. RUS har ordnat Skype-möten för målnsvariga på länsstyrelserna och Skogsstyrelsen samt miljömålssamordnare, där nationellt målnsvariga deltagit. Möten har ordnats för i stort sett samtliga miljökvalitetsmål och kulturmiljö, liksom ett introducerande möte där också generationsmålet togs upp. Genom mötena får länsstyrelserna stöd i arbetet och skapas en kontaktyta mellan nationell och regional nivå. Mötena spelades in.

RUS har ansvarat för att länens redovisningar sammanställts målvis som underlag för de nationellt målnsvariga, lagt upp RÅU i sin helhet på RUS webbplats samt tagit fram ett kommunikationsmaterial. Vidare sammanfattat och analyserat länens uppföljning 2021 som underlag för nationellt målnsvariga och skrivit ett regionalt kapitel till Naturvårdsverkets rapport till regeringen. Motsvarande arbete för 2022 års uppföljning påbörjades i slutet av året.

RUS har i samarbete med Naturvårdsverket planerat och samordnat den regionala uppdateringen av miljömålsindikatorerna på sverigemiljömål.se som genomfördes under våren och hösten. RUS ansvarar för den regionala dataförsörjningen, malltexter och kvalitetsgranskning av regionala indikatorer. Inför länsstyrelsernas uppdatering anordnades informationsmöte via Skype.

Se även utvecklingspunkt indikatorer och regional årlig uppföljning nedan.

Förvaltning miljödata.

Har skett som planerat.

Inom vissa områden har RUS varit mer engagerad i förvaltningen av miljödata. Här redovisas sådana insatser under året.

RUS har liksom tidigare deltagit i förvaltningen av den nationella emissionsdatabasen och dess användarråd. Sedan 2021 ingår emissionsdatabasen i SMHI:s Luftwebb.

RUS har under året fortsatt arbetet med utveckling av Räkna q!, se redovisning av detta under kulturmiljöpunkten i verksamhetsberättelsens del stöd i åtgärdsarbetet.

RUS har beställt statistik om körsträckor från Trafikanalys och publicerat denna på RUS hemsida.

Miljöövervakning.

Har skett som planerat.

RUS arbete med miljöövervakning har under året främst kanaliserats genom det pågående utvecklingsprojektet, se nedan.

Sverigesmiljömål.se.

Har skett som planerat.

RUS har haft viss dialog med Naturvårdsverket i de delar av Sverigesmiljömål.se som har betydelse för regional och lokal miljömålsuppföljning.

Länsstyrelseförvaltning och smart miljöinformation.

Har skett som planerat.

RUS har liksom tidigare deltagit i länsstyrelsernas interna objektfamiljgrupp miljö samt i styrgruppen för förvaltningsobjekt Vatten och Miljömål, där Åtgärdswebb för miljömål ingår.

I objektfamiljgruppen miljö har länsstyrelsernas deltagande i smart miljöinformation löpande diskuterats. RUS har deltagit i förvaltningsgruppen för strategi för miljödatahantering och den särskilda arbetsgruppen för revidering av strategin, samt andra sammanhang inom smart miljöinformation.

Särskilda utvecklingsinsatser:

Resursåtgång: Denna verksamhet har främst finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2022 tidsattes den till 125 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned ungefär denna tid, men mindre tid än planerat på utredningen inom smart miljöinformation och något mer tid på projektet miljöövervakning och miljömålsuppföljning. Medel därutöver har framskjutit allt gått till sistnämnda projekt.

Prioritet 1:

Fördjupad utvärdering 2023 (FU23): Bidra i de målvisa och målövergripande (främst biologisk mångfald i skog- och odlingslandskap, vatten i landskapet, miljö och hälsa, hållbar landsbygdsutveckling, klimatanpassning fokus kulturmiljö) delarna av FU23, samordnat av Naturvårdsverket, utifrån regionalt och lokalt perspektiv. Understödja delaktighet från länsstyrelserna samt regional och lokal nivå. Tillse att länsstyrelserna svarar på remisser och förslag rörande FU23. *Resursåtgång: RUS arbetstid 47 dagar.*

Har skett som planerat.

RUS har deltagit i och samordnat länsstyrelsernas deltagande i samtliga målövergripande temagrupper som arbetat under 2022 utom en. Deltagandet har varit särskilt omfattande i tema biologisk mångfald i odlingslandskapet och hållbar landsbygdsutveckling, där detta också särskilt efterfrågats. Regional årlig uppföljning 2021 har utgjort underlag till FU23. Såväl målvisa som målövergripande delar av FU23 har remitterats till alla länsstyrelser via RUS och RUS har sammanställt inkomna yttranden och sänt dem vidare till nationellt ansvariga.

Se även under punkten grön infrastruktur längre fram.

Regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU): I samråd och dialog med länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, nationella målmyndigheter och SKR fortsätta förenkla, förtydliga och utveckla RÅU utifrån syftet att vara underlag till nationell ÅU och regionalt kunskapsunderlag samt ta fram anvisningar för RÅU 2022. Bistå länen med kommunikationsstöd kring RÅU och synliggöra den samlade bild av länens uppföljningar som finns på egna sidor på RUS webbplats. *Resurssättning: RUS arbetstid 25 dagar.*

Har skett som planerat.

Jämfört med föregående år har inga större förändringar gjorts i anvisningarna för RÅU. Exempel på förändringar är ytterligare betoning vid att målbedömningar görs främst i samband med fördjupade utvärderingar och uppmaning att använda miljöövervakningsdata. Se även löpande punkt ovan som delvis överlappar denna.

Indikatorer: Bidra till etablering och förvaltning av kategorin fler indikatorer i miljöarbetet (tidigare benämnda övriga miljömålsindikatorer) på Sverigesmiljömål.se. Fullfölja utredning om ytterligare indikatorer som skulle kunna redovisas regionalt och lokalt. Fortsätta samarbetet med RKA, SKR och Naturvårdsverket om lokal redovisning av indikatorer/nyckeltal för miljö och klimat på Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen). Uppdra åt SCB att genomföra tidigare beslutad uppdatering av RUS studie om hur markanvändningsstatistik kan användas för miljömålsuppföljning. Fortsätta följa olika uppdrag kring indikatorer för uppföljning av Agenda 2030 och även bidra till förstudie (se bilaga 2). Se även under punkt kulturmiljö längre fram. *Resurssättning: RUS arbetstid 23 dagar.*

Har skett som planerat.

Arbetet med kategorin fler indikatorer i miljöarbetet har pausats av Naturvårdsverket under året, varför endast lite arbete skett med detta. RUS har färdigställt underlag där det framgår ytterligare indikatorer som skulle kunna redovisas regionalt och lokalt. Visst arbete har skett med utveckling av regional och lokal nivå för indikatorer. Inget möte har genomförts med RKA om indikatorer/nyckeltal för miljö och klimat på Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen), men RKA har fortsatt hålla de etablerade nyckeltalen uppdaterade och RUS bjöd in RKA till möte om uppföljning för RUS kommunnätverk. Kontakt har tagits med SCB om uppdateringen av rapporten om markanvändningsstatistik, men genomfördes inte under året då SCB inte hade tid för uppdraget under hösten. Förstudien om verktyg för tillgängliggörande och visualisering av data för Agenda 2030, framtagen på uppdrag av nationella samordnaren för Agenda 2030 och där RUS deltagit och medfinansierat, har färdigställts och fortsättning har diskuterats.

Miljöövervakning och miljömålsuppföljning: Genomföra en utredning om hur miljöövervakningsdata bättre kan nyttjas för miljömålsuppföljningen i enlighet med projektplan som läggs fast vid RUS styrgrupp 2022-02-02. *Resurssättning: RUS arbetstid 16 dagar.*

Har skett som planerat.

Projektplanen för *Miljöövervakning som underlag till miljömålsuppföljning och tillståndsbeskrivning* lades fast av RUS styrgrupp i början av året med en tidsplan till våren 2023. Där framgår att projektet ska svara på följande: 1.Vilken MÖV data används idag till miljömålsuppföljningen? 2.Vilken ytterligare miljöövervakningsdata kan användas till miljömålsuppföljningen. 3.Vilka behov har miljömålsuppföljningen av miljöövervakningsdata utöver det som finns idag och finns det några prioriterade områden och miljömål. 4.Hur kan miljöövervakningsdata användas för att planera

åtgärder och utvecklas för att följa upp effekter av åtgärder? 5. Hur kan samverkan förbättras mellan MÖV/MMU? 6. Möjlighet att komplettera med nya indikatorer?

Under året har flera möten hållits med styrgrupp och projektgrupp. Projektledning har funnits i Kronoberg och Västerbotten och i styrgruppen har ingått Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt företrädare för länsstyrelsernas miljöövervakning och RUS.

Information om projektet har skett i Nytt från RUS, Nytt från miljöövervakningen samt i Miljömålsnytt. Utställning och information om projektet har skett vid miljömålsdagarna samt föredrag och utställning vid miljöövervakningsdagarna i september. Projektet har tagits upp vid Skype-mötena inför regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU). Information skedde också vid Nobel-mötet. Särskilt möte har också hållits med miljögiftsövervakning.

I projektet har underlag för varje miljö kvalitetsmål tagits fram, där några återstår. Syftet är att inventera hur miljöövervakning används idag och hur miljöövervakning skulle kunna användas mer. Underlagen har skickats ut för synpunkter till miljöövervakare och miljömålsuppföljare.

Preliminära resultat är: Miljöövervakningen är basen för beskrivningen av Tillståndet i miljön i RÅU. Många bra exempel finns. Ibland är det otydligt att miljöövervakningen används. Ibland saknas referenser. Prel. slutsatser är: Vi måste bli bättre på att kommunicera resultat! RÅU kan användas, men det begränsade formatet är inte optimalt för det. Olika målgrupper – olika behov

För våren 2023 planeras slutrapport att färdigställas och en fysisk workshop hållas den 26 april.

Översyn miljömålsuppföljningen: Delta och bistå i Naturvårdsverkets aviserade översyn av miljömålsuppföljningen. *Resurssättning: RUS arbetstid 2 dagar.*

Har skett som planerat.

Naturvårdsverket har informerat om arbetet vid RUS styrgrupp, arbetsgrupp och vid Nobel-mötet. Samråd och dialog väntas ske under 2023.

Prioritet 2:

Smart miljöinformation: Tillgodose Naturvårdsverkets riktlinjer för regionala miljömålsmedel 2022 genom följande insatser:

- Bidra ekonomiskt till anpassningar av IT-system och deltagande i arbete med smart miljöinformation genom förfrågan till länsstyrelsernas berörda förvaltningsobjekt om deras behov. Bereda och besluta om inkommande förslag.
- Utifrån fastställd projektplan och initiativ inom smart miljöinformation under våren fullfölja två enklare utredningar (kartläggning och analys) i syfte att bättre koppla smart miljöinformation med miljömålsarbetet: Dels se över vilka IT-system som har information av intresse för miljömålsuppföljningen och hur de kan användas och tillgängliggöras. Dels se över behovet av digital miljöinformation i samhället utifrån miljömålen behov, där man utgår från miljömålen i sin helhet. Resultatet kan användas som underlag för prioriteringar i fortsatt arbete. Genomförande i dialog med objektsförvaltningen. *Resurssättning: RUS arbetstid 12 dagar.*

Har delvis skett som planerat.

RUS har med 2022 års medel inte bidragit ekonomiskt till anpassningar av IT-system, utöver webb-GIS för räkna q, se vidare under kulturmiljö nedan. Detta av följande orsaker: Då miljömålsmedlen minskade 2022 prioriterades detta ned. Miljöfamiljens objekt framförde inte några

specifika önskemål på förfrågan och visade också förståelse för den lägre prioriteringen. Vissa medel som fördelades 2021 fanns kvar 2022, som innebar insatser som avslutades under våren.

RUS har deltagit i några grupper av betydelse för smart miljöinformation, se löpande punkt ovan.

RUS egen kartläggning och analys har påbörjats, men inte slutförts. Insatsen är ett förutsättnings-
skapande initiativ i smart miljöinformation. Arbetet planeras nu avslutas våren 2023.

Stöd i åtgärdsarbetet för att nå miljömålen

Löpande verksamhet:

Resursåtgång: Denna verksamhet har huvudsakligen finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2022 tidsattes denna till 95 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned ungefär denna tid, där Miljömålsåret är den största posten, som tagit lite mer tid planerat.

Kunskapsförmedling och dialog

Har skett som planerat.

Kunskap och information har förmedlats via många kanaler. Löpande dialog har skett med en mängd aktörer, inom länsstyrelserna och andra.

Sverigesmiljömål.se.

Har skett som planerat.

Viss dialog har skett kring sverigesmiljömål.se och länkar till RUS webbplats och vägledning
etc. RUS kommunikatör har representerat länsstyrelserna i styrgruppen för Sverigesmiljömål.se, som dock inte haft några möten under året.

Förvaltning och referensgrupper.

Har skett som planerat.

Under 2022 har RUS publicerat två rapporter, inom projekt cirkulär ekonomi och inom projekt målkonflikter biologisk mångfald och klimat i skogen. Uppdatering av *Var finns pengarna* har diskuterats under året, där en idé var att göra detta tillsammans med Tillväxtverket. Detta har dock inte genomförts. Följande referensgrupper till RUS har verkat under året: konsumtion och cirkulär ekonomi, gröna frågor/ekosystemtjänster, kommunstöd och kulturmiljö. Deras verksamhet beskrivs under egna punkter nedan.

Stöd till kommunernas miljömålsarbete.

Har skett som planerat.

Dialog och samarbete har skett med SKR i flera olika frågor. RUS vägledning har fortsatt spridits och RUS har fått återkoppling att den används och är uppskattad.

Under året ordnades två möten i RUS referensgrupp med tioalet kommuner och några länsstyrelser samt två möten i RUS nätverk med 40-talet kommuner. Till sistnämnda möten bjöds nu också alla länsstyrelsernas miljömålssamordnare in. Tema för nätverksmötet den 17 maj var uppföljning med medverkan av bl.a. RKA (Rådet för främjande av kommunala analyser) om Koladas indikatorer för miljö/klimat och Agenda 2030. Exempel på uppföljning i Göteborg och Kungälv gavs också och åtgärdswebben visades. Vid det andra mötet den 25 november var temat Agenda 2030. Till det mötet hade RUS bjudit in några forskare samt även Tomelilla kommun,

som berättade om sitt arbete med MUNK-modellen. Syfte med RUS kommunmöten är också att få in synpunkter från kommuner om deras behov och önskemål på länsstyrelserna. SKR medverkande vid alla dessa möten.

RUS har under året ingått i den grupp för lokal och regional implementering som nationella samordnaren för Agenda 2030 har. Fokus där har varit kommunernas arbete och vid mötena har information och erfarenheter delats. Ett möte arrangerades av länsstyrelserna.

I RUS verksamhet finns också flera andra punkter där stöd till kommuner är en del, bl.a. kurser i förändringsledning och frukostmöten om konsumtion.

Miljömålsdagarna.

Har skett som planerat.

Miljömålsdagarna genomfördes i Sundsvall den 7-8 september och var första fysiska miljömålsdagarna sedan 2019. Temat var att möjliggöra hållbart grön omställning – tillsammans skapar vi vägar framåt. Programmet omfattade ett flertal föredragshållare, paneler, parallella sessioner och utflykter. RUS medverkade i punkten Miljömålssvepet. Antalet deltagare var cirka 150, vilket var färre än tidigare år. Det var enbart möjligt att delta på plats. Huvudarrangörerna Naturvårdsverket, Länsstyrelsen Västernorrland och RUS samt medarrangörerna Svenskt Näringsliv, Sundsvalls kommun, Mittuniversitetet och Region Västernorrland lade ner stort arbete i planering och genomförandet i projekt- och styrgrupp. RUS var huvudansvarig för kommunikation.

Under senhösten började 2023 års miljömålsdagar i Dalarna (Borlänge) att planeras.

Miljömålsrådet.

Har skett som planerat.

RUS har liksom tidigare bidragit som länsstyrelsernas kontaktperson till Miljömålsrådet, med samordning av länsstyrelserna samt genom medverkan i rådets programområden. Kontaktlänsråd miljösmål deltar också som kontaktperson och fattar beslut om länsstyrelsemedverkande.

Samtliga länsstyrelser har i uppdrag att bistå Miljömålsrådet. Länsstyrelsernas medverkan i rådets arbete under 2022 redovisas samlat i Gävleborgs årsredovisning.

Länsstyrelserna ingår tillsammans med 18 nationella myndigheter i Miljömålsrådet, som regeringen inrättat och vars uppdrag under året förlängdes ytterligare fyra år till maj 2026. Landshövdingen i Uppsala är ordförande i rådet och landshövdingen i Gävleborg företräder länsstyrelserna i rådet sedan uppdraget förlängdes. Länsstyrelsernas medverkan i rådets arbete är förankrat med berörda länsrådsgrupper och chefsnätverk. Miljömålsrådets arbete tas också löpande upp vid landshövdinge- och länsrådsmöten och genom information till samtliga länsstyrelser. Miljömålsrådet har löpande också tagits upp på RUS styrgruppsmöten.

År 2022 har Miljömålsrådets arbete huvudsakligen bestått i att avsluta de programområden som pågått sedan hösten 2019 och starta upp programområden för 2022-2026, vilka är: Ramverk för nationell planering (befintligt som fortsätter), Samverkan för ett hållbart livsmedelssystem (befintligt som fortsätter), Hälsa som drivkraft i miljöarbetet (nytt), Cirkulärt i klimatomställningens materialflöden (nytt) och Biologisk mångfald och klimat (nytt).

Länsstyrelserna deltar och kommer delta aktivt i samtliga programområden med medarbetare från ett flertal länsstyrelser.

Utöver programområdena har länsstyrelserna deltagit i några fristående samverkansåtgärder, däribland en för ökad samverkan, kunskap och ett effektivare åtgärdsarbete med förorenade sediment, som avslutats under året, samt funktionell grön infrastruktur som länsstyrelserna är drivansvarig för.

Mer redovisning av Miljömålsrådets arbete finns i dess årsredovisning till regeringen.

Se också egen utvecklingspunkt nedan samt punkt om grön infrastruktur nedan.

Forskningsfrågor.

Har skett som planerat.

RUS har lyft forskningsfrågor och haft forskare vid flera möten. Inom Miljömålsrådets arbete har forskare anlåtats, se punkten om gröna frågor nedan. RUS har bidragit i Formas arbete med miljöanalyser genom synpunkter via Naturvårdsvärkets strategiska miljömålsgrupp.

Medverkan i nationella uppdrag för länsstyrelserna.

Har skett som planerat.

RUS har medverkat i dialog, möten och med synpunkter i bl.a. Naturvårdsvärkets samrådsgrupp för samhällsekonomisk analys, Länsstyrelsen Uppsalas regeringsuppdrag kopplat till den klimatpolitiska handlingsplanen. RUS har också ordnat Skype-möten för att underlätta för länsstyrelsernas besvarande av några remisser.

Särskilda utvecklingsinsatser:

Resursåtgång: Denna verksamhet har finansierats genom RUS arbetsgrupps tid samt medel till olika projektaktiviteter som framgår i bokslutet. I verksamhetsplanen 2022 tidsattes RUS tid till 269 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms här lagt ned något mindre tid än planerat för flera insatser, vilket är en anledning till att de då bara delvis genomförts. För vissa insatser, särskilt Agenda 2030, har dock mer tid lagts ned, bl.a. till följd av samordning av GD-forum för Agenda 2030. Sammantaget har RUS arbetsgrupp arbetat färre timmar än budgeterat av olika skäl och detta märks troligen mest inom aktiviteter här som ibland varit lättare att prioritera ner framför annat.

Prioritet 1:

Miljömålsrådet vid nytt uppdrag: Om Miljömålsrådet får ett fortsatt uppdrag av regeringen, vilket väntas beslutas under våren, ska RUS bidra till att synpunkter inhämtas från länsstyrelserna och regional/kommunal nivå på den fortsatta inriktningen och förmedla dessa till länsstyrelsernas representant i rådet. RUS ska då också ha fortsatt beredskap att samordna och medverka i MMR fortsatta arbete. *Resurssättning: RUS arbetstid 4 dagar.*

Har skett som planerat.

Under våren hölls möten med flera chefsnätverk och även med miljömålsamordnare och andra främjandeuppdrag för att fånga in länsstyrelsernas synpunkter över vad som är viktigt att prioritera i Miljömålsrådets nya fyraårsperiod. Frågan togs också upp på länsråds- och landshövdingemötena i augusti samt i RUS styrgrupp. Vad som framkom vid dessa dialoger utgjorde underlag för länsstyrelsernas representant vid Miljömålsrådets möte 22-23 september på Upsala slott då nya programområden lades fast.

Åtgärdswebb för miljömålen: Inom ramen för den länsstyrelsegemensamma förvaltningen (inom objekt Vatten och miljömål och med stöd av förvaltningsledare, två objektspecialister och ett applikationsråd) och fastställd förvaltningsplan fortsätta implementeringen och utvecklingen av detta IT-system för planering och uppföljning av regionala åtgärdsprogram för miljömålen. Under året prioritera följande insatser:

- Färdigställa påbörjad integration med länsstyrelsernas IT-system för verksamhetsplanering (LISA 2.0) med syfte att förenkla tillgängligheten av underlag för den årliga uppföljningen. Åtgärder exporteras från Åtgärdswebben till LISA. Uppföljningen av åtgärdsarbetet görs i LISA och exporteras till Åtgärdswebben.
- Fortsätta utbildning och support kring IT-systemet för användare.
- Fortsatt arbeta för att få länsstyrelsernas miljömålsuppdrag att använda systemet och fortsätta dialogen med andra uppdrag med åtgärdsprogram om detta (energi/klimat, klimatanpassning, grön infrastruktur, vattenförvaltning m.fl.).

Under 2022 kommer troligen ingen av de två objektspecialisterna att ingå i RUS arbetsgrupp. RUS ingår i applikationsrådet, men för att säkra engagemang från och dialog med RUS i arbetet ska åtgärdswebben tas upp i RUS arbetsgrupp en gång per kvartal och i RUS styrgrupp en gång per år och i medverkan av objektspecialist. Åtgärdswebben ska också tas upp vid Nobelmötet.

Resurssättning: RUS arbetstid 4 dagar. Åtgärdswebben finansieras i förvaltningen främst av andra länsstyrelsegemensamma medel, ca 700 000 kr.

Har delvis skett som planerat.

Åtgärdswebben (ÅW) ligger under förvaltningsobjektet (FO) Vatten och Miljömål. Insatser som gjorts under året redovisas i verksamhetsberättelsen för förvaltningsobjektet. Av de listade prioriterade insatserna är det integreringen mellan ÅW och LISA som blivit ytterligare försenad och inte kunnat färdigställas under året, framförallt av personella skäl. Övriga insatser har genomförts som planerats.

Åtgärdswebbens kontakter med RUS och RUS delaktighet i arbetet har skett som planerat. Objektspecialister har medverkat vid två av RUS arbetsgruppsmöten för att diskutera hur FO och RUS kan samarbeta för att vidareutveckla vissa delar av åtgärdswebben (Åtgärdsbanken och uppföljning av effekter). De har också deltagit vid RUS styrgruppsmöte 1 december då styrgruppen informerades om vad som skett och planeras. Under Nobelmötet informerades om ÅW och hölls en workshop som ett led i att öka användningen och att få in underlag för effekttuppföljningen (med facit i hand blev det fokus på att öka kunskapen om ÅW och att få igång diskussioner, mindre på att få in underlag).

Agenda 2030: För länsstyrelsernas miljöverksamhet, tillsammans med företrädare för andra verksamheter, bidra i det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 och genomföra den handlingsplan 2022 som länsrådsmötet 25 januari och styrgruppen med fyra länsråd beslutat om. Arbetet avser att underlätta för länsstyrelserna att klara sitt RB-uppdrag. Aktiviteter planeras inom följande områden: 1. Externa partnerskap och aktörer. 2. Övergripande arbete, organisation och kommunikation. 3. Kompetensutveckling, kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte. 4. Ledning, styrning och organisering inom länsstyrelserna. 5. Uppföljning och utvärdering. *Resurssättning: RUS arbetstid 45 dagar. Arbetet finansieras även av andra länsstyrelseverksamheter.*

Har skett som planerat.

RUS har deltagit i det gemensamma arbetets arbetsutskott, varav en person som medsammanhållande. Här redovisas resultatet av aktiviteterna i den gemensamma handlingsplanen som länsrådsmötet lagt fast och som ingick som bilaga till RUS verksamhetsplan. En kortare version av årets resultat ingår också i länsstyrelsernas årsredovisningsmall.

1. Externa partnerskap och aktörer

- a) Fortsatt dialog med Regeringskansliet. Resultat: God dialog med flera möten och löpande avstämningar.
- b) Delta i arbetet med myndighetsnätverket GD-forum Agenda 2030 ... Under våren överta sammanhållande-skapet för nätverkets styrgrupp (Lilla GD-gruppen) och operativa grupp. Resultat: Har skett som planerat, flera möten genomförda, inkl. den årliga nätverksträffen för hela GD-forum. Gott samarbete med NV, FOHM och Vinnova.
- c) Fortsatt samarbeta med nationella samordnaren för Agenda 2030 och delta i prioriterade aktiviteter... Resultat: Aktivt deltagande i tre av nat. sam. prioriterade områden: pilot barn och unga, visualisering data och lokalt/regional implementering. Även dialog och utbyte därutöver.
- d) Fortsatt dialog med andra relevanta aktörer, däribland Glokala Sverige. Etablera kontakt och samverkan med det civila samhället. Resultat: Dialog har skett med Glokala Sverige och samarbete kring regionala konferenser. Deltagande i TVV uppdrag regional hållbar utveckling.

2. Kommunikation och organisation

- a) Genomföra möten och dialog i det gemensamma arbetet. Resultat: Referensgrupp 4 möten. Kontaktpersoner 4 möten, varav 1 fysiskt. Tisdagsdansen (kortare möten utan agenda för länsstyrelserna). 6 styrgruppsmöten.
- b) Vidmakthålla och utveckla det gemensamma kommunikationsarbetet genom bland annat den gemensamma samarbetsytan och nyhetsbrev två till fyra gånger per år. Resultat: Genomfört.
- c) Anordna en Agenda 2030-konferens för länsstyrelserna hösten 2022 fysiskt eller digitalt. Resultat: Genomfört som planerat digitalt den 8 november med stort deltagande även av landshövdingar och länsråd. Bl.a. statssekreterare och nationella samordnaren medverkade.
- d) Ha beredskap till följd av nya uppdrag under året. Resultat: Ingen direkt insats, men nya Lst-frågor har följts som beredskap.

3. Kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte

- a) Fortsätta genomföra kompetenshöjande tematiska Skypemöten i tvärssektoriella frågor... Även sprida info om andra arrangemang. Resultat: Möte om mål 16 och civilsamhället planerades, men genomfördes inte. Spridning av info om andras arrangemang.
- b) Fortsatt stötta implementeringen av det framtagna processtödet "Världens agenda – länsstyrelsens agenda" hos landets länsstyrelser. Resultat: Processtödet har använts av flera länsstyrelser, men från Au ingen direkt proaktiv insats.
- c) Utveckla samarbetsformerna för länsstyrelsernas kontaktpersoner i syfte att främja löpande systematiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan länsstyrelserna och utveckling av det gemensamma arbetet. Bidra till ökad likvärdighet mellan de olika länen. Resultat: Detta har skett. Vid det fysiska mötet i oktober WS om detta.

d) Se över möjligheter och förutsättningar för att att fram en webbaserad grundutbildning till all berörd länsstyrelsepersonal om Agenda 2030.... Resultat: Har diskuterats, med slutsatsen att istället förbättra paketeringen av befintliga stöd.

4. Ledning, styrning

a) Stödja länsstyrelserna i rapporteringen av sitt RB-uppdrag för Agenda 2030, utifrån framtagna PM tolkning av uppdraget. Resultat: Har skett.

b) Fortsatt samverkan med styrningsforum och kontrollernätverket för Agenda 2030 i LISA, VP, ÅR, ledningssystem... Resultat: Enkät till controller och Agenda 2030-samordnare på varje Lst. Resultatet har tagits upp på kontrollernätverket. Särskilt möte om LISA.

c) Utifrån påbörjat arbete utveckla hur Agenda 2030 kan beaktas i beslut och processer. Fokus på inventering och erfarenhetsutbyte... Koppla arbetet till processkartläggning som länsstyrelsernas gemensamma kansli genomför.... Resultat: Dialog med gemensamma kansliet och projekt TULä (process tillsyn). Överenskommelse om samarbete 2023 ensa processer.

d) Utifrån påbörjat gemensamt arbete utveckla hur Agenda 2030 kan beaktas i extern samverkan...Fortsatt erfarenhetsutbyte kring detta. Resultat: Tema på möte med referensgruppen och kontaktpersonerna.

5. Uppföljning, utvärdering

a) I samarbete med nationell samordnare för Agenda 2030, Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Södermanlands län genomföra en förstudie om verktyg för tillgängliggörande och visualisering av data för uppföljning...Resultat: Förstudien genomförd och överlämnad. Dialog om fortsättning där förslag nu föreligger.

b) Fortsätta följa andra aktörers pågående uppdrag och initiativ, framförallt RKA (Kolada), SCB, BRP+ och nationella samordnaren för Agenda 2030. Resultat: Har skett i viss mån.

Kurser förändringsledning: Utifrån ny upphandling och i samarbete med LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) genomföra nya grund- och fortsättningskurser för länsstyrelser, Skogsstyrelsen och klimatanpassningsmyndigheter samt i samarbete med enskilda länsstyrelser grundkurser för kommuner i respektive län, under 2022 minst nio kurser för kommuner. Utifrån projektplan fastställt i RUS styrgrupps 2021-12-03. *Resurssättning: RUS arbetstid 14 dagar.*

Har skett som planerat.

Den upphandling som genomfördes 2021, där två olika konsulter anlätats för länsstyrelse- respektive kommunkurser, gällde under hela 2022.

Under 2022 genomfördes 5 grundkurser (varje kurs 25 platser) varav 2 för klimatanpassningsnätverket (inkl. nationella myndigheter) och en för Skogsstyrelsen och 4 fortsättningskurser (varje kurs 15 platser) varav 2 för klimatanpassningsnätverket (inkl. nationella myndigheter). Ett flertal miljömålssamordnare, energi- och klimatstrateger och personer från andra verksamheter har deltagit på kurserna.

Kommunkurser i form av grundkurser (med 25 platser i varje) genomfördes i Jönköping, Västerbotten, Gävleborg, Blekinge/Kalmar/Kronoberg, Skåne, Norrbotten, Västra Götaland, Östergötland, Dalarna, Stockholm och Västra Götaland. Här ordnades kurserna av respektive länsstyrelse.

RUS delfinansierade konsultkostnaderna detta år och deltagaravgifter togs också ut.

Ett uppföljningsmöte hölls med den ena konsulten i slutet av året. Utvärderingar visar på gott resultat.

Utveckling av regionala åtgärdsprogram för miljömålen och miljömålsprocessen:

- Fastställa ny vägledning med rekommendationer vid RUS styrgrupps andra möte 2022 efter remiss hos länsstyrelserna. Ev. upphandla konsultinsats med fokus på hur effekter av åtgärder kan hanteras. Ev. bilda referensgrupp i RUS för dessa frågor.

- Genomföra projekt mötesserie förändringsledning tillsammans med LEKS i enlighet med projektplan fastställd i RUS styrgrupp 2021-12-03.

Resurssättning: RUS arbetstid 12 dagar.

Har delvis skett som planerat.

Arbetet med ny vägledning stannade åter upp och blev ej klar under året. Planen är nu att den färdigställs till styrgruppens andra möte 2023. Medel som reserverats i budgeten för konsultinsatsen fullföljdes inte heller, men tanken nu att RUS själva genomför det 2023.

Mötesserien om förändringsledning har genomförts i samverkan mellan RUS och LEKS som planerat. Syftet var att bjuda in till inspirerande samtal om erfarenheter, metoder och verktyg för vårt strategiska arbete. Tema för mötena hämtades dels från utbildningarna i förändringsledning, dels från utmaningar i våra främjandeuppdrag.

Inbjudningarna skickades till sändlistorna för energi- och klimatstrategier, klimatanpassningssamordnare, miljömålssamordnare, chefer för energi- och klimatstrategier och miljömålssamordnare samt samhällsbyggnadsnätverket och infrastrukturhandläggare.

Under 2022 genomfördes 4 webinarier. Dokumentation från dessa finns på RUS samarbetsyta:

30 mars: Komplexitet - kan vi övervinna vår lust att förenkla? Jonas Åker, Länsstyrelsen Västra Götaland, pratade om samhällsplaneringens komplexitet och hur man kan förhålla sig till den kopplat till det länsstyrelsegemensamma projektet Hållbar samhällsplanering. Detta följdes av gruppdiskussioner om komplexitetens betydelse för Länsstyrelsens arbete.

17 maj: Från Scenarier till förändring - Att närma sig en gemensam och mer konkret berättelse om den hållbara framtiden genom scenariometodik. Åsa Nyblom från IVL, berättade om erfarenheter från projektet Att få omställning att hända. Hon berättade hur man kan använda scenariometodik för att skapa en gemensam berättelse. Föreläsningen följdes av gruppdiskussioner.

27 september: Från hopplöshet till hopp! Varför händer det så lite när vi vet så mycket? Maria Gustavsson och Anna-Lena Lökvist Andersen introducerade en kort film av Per Espen Stoknes. Spelar det roll hur vi uttrycker oss när vi kommunicerar om miljö och klimat och de åtgärder som behövs? Spelar det roll hur vi utformar våra åtgärder? Stoknes hävdar att det spelar stor roll hur, och att det finns psykologiska förklaringar bakom. Han har identifierat fem saker som vi ofta gör fel, och har förslag på vad vi bör göra i stället. Och på det sättet vända hopplöshet till hopp. Utifrån filmen diskuterades vad det kan betyda för oss på Länsstyrelserna

24 nov: Kollektiv förmåga – Hur ser ett professionellt samarbete ut? Philip Runsten, Handels högskolan Stockholm, berättade om vad kollektiv förmåga är och varför den kunskapen är viktig. Mycket av vårt arbete på länsstyrelserna handlar om att samarbeta. Samarbete är dock inget som sker av sig själv utan behöver grundas i en gemensam förståelse och allas ansvar för att utveckla gruppens kollektiva förmåga. Ju mer komplexa uppgifterna blir desto mer ökar också behovet av individers förmåga att samarbeta. Föreläsningen följdes av gruppdiskussioner.

Stöd till kommunernas arbete med miljömål: Fortsätta och utveckla arbetet, framför allt genom RUS nya nätverk för kommunerna och i referensgruppen. Fortsätta sprida vägledningen stöd till lokalt arbete med miljömålen och Agenda 2030 samt dess nya kortversion till politiker och chefer. *Resurssättning: RUS arbetstid 9 dagar.*

Har skett som planerat.

Se samlad redovisning under löpande punkt ovan.

Vägledning etappmål: Under våren ta fram och kommunicera vägledning för miljömålssystemets befintliga etappmål utifrån ett regionalt och lokalt användarperspektiv och utifrån projektplan och framtaget upplägg inför Nobelmötet 2021. Från hösten löpande ta fram sådan vägledning för tillkommande etappmål. *Resurssättning: RUS arbetstid 18 dagar.*

Har skett som planerat.

Arbetet har i stort sett skett som planerat om än med viss förskjutning i tid. Utifrån tidigare beslutad projektplan och förankring av upplägg på 2021 års Nobelmöte med miljömålssamordnarna har ”Vägledning för miljömålen etappmål — utifrån ett regionalt användarperspektiv” tagits fram. Denna kompletterar/utvecklar den presentation som finns på sverigemiljomal.se. Vägledningen för varje etappmål omfattar:

- Hur etappmålet kan användas och kommuniceras i löpande arbete strategidokument, planeringsprocesser etc.
- Regional anpassning av etappmålet i förekommande fall.
- Länkar till mer information om etappmålet.

Det som återstår är att förankra vägledningen i styrgruppen samt kommunicera det slutliga dokumentet till miljömålssamordnarna vilket görs under första delen av 2023.

Strategisk samhällsplanering miljö-, klimat och energimål: I samarbete med länsstyrelsernas chefsnätverk för samhällsbyggnad och LEKS under 2022 fortsätta och fullfölja det 2021 påbörjade projektet i syfte att miljö-, klimat- och energimål samt miljödimensionen av Agenda 2030 får större genomslag i kommunal översiktsplanering och länsstyrelsernas uppdrag för detta. Projektet ansluter till processen att implementera nya regler i PBL där kommunerna ska ta fram planeringsstrategier och länsstyrelserna planeringsunderlag. Projektet omfattar kartläggning, kunskaps-höjande insatser och framtagande av vägledning som förankras i berörda chefsnätverk. Inom ramen för projektet kommunicera anslutande projekt och uppdrag, däribland ramverk för nationell planering inom Miljömålsrådet. Bedriva arbetet utifrån av RUS fastställd projektplan i januari 2021 och uppdaterad av projektets styrgrupp i januari 2022. Projektledning finns i Länsstyrelsen Dalarna. *Resurssättning: RUS arbetstid 27 dagar.*

Har skett som planerat.

Projektet har fortsatt under året med löpande arbete i projektledningen/arbetsgruppen och flera styrgruppsmöten. Projektledaren vid Länsstyrelsen Dalarna har fortsatt finansierats av RUS och därtill har personer i RUS och LEKS ingått i projektledningen. Under året har genomförts:

Workshopar med kommuner. 3 WS genomfördes under våren med 5 kommuner – Tomelilla, Göteborg, Gagnef, Sollefteå och Luleå. Syftet var att testa och utveckla projektets idéer och förslag. Resultatet var bra för förståelsen och deltagande kommuner var nöjda med sitt deltagande.

Underlaget användes också i en heldagsworkshop i Stockholm i nov med kommuner och representanter för klimat, energi, miljömål, klimatanpassning och planering med gott resultat.

Rapportskrivning. Projektgruppen skrev under året fram ett rapportutkast som skickats ut för synpunkter i nätverken för klimat och energi, miljömål, samhällsplanering samt klimatanpassning.

Kunskapshöjande seminarier. Under våren genomfördes tre seminarier – checklista för begränsad klimatpåverkan, Ramverk för nationell planering samt Boverkets vägledning om klimatrelaterade risker, vägledning om MKN för vatten, vägledning om dricksvattenförsörjning. Stort deltagande.

Förankring. Workshop har genomförts med LEKS nätverk. Presentation på Nobelmötet för miljömålssamordnare. Presentation för samhällsbyggnadsnätverket.

Vägledningen/arbetsmetoden färdigställs vintern 2023 och under hösten har ett implementering under 2023 diskuterats.

Undre året blev länsstyrelserna, däribland RUS, tillfrågade om att ingå i den samverkanslattform för hållbar urban utveckling som påbörjas 2023 och som är knuten till Rådet för hållbara städer. RUS styrgrupp beslutade att RUS ska ingå och under hösten har visst förberedande arbete skett.

Länstransportplanering: Tillsammans med LEKS fortsätta kompetensutvecklingsinsatser för att göra en mer klimatsmarta transportplaner och transportplanering (integrering av miljömål) utifrån projektplan fastställd i RUS styrgrupp 2021-12-03. Syftet med projektet är att fortsätta höja länsstyrelsernas kompetens inom området och att fortsätta utveckla dialogen med länsplaneupprättarna för ett mer transporteffektivt samhälle. Vidare undersöka möjligheterna att stödja kommunerna i frågan. Regelbundet anordna Skypemöten för länsstyrelserna för uppdatering av vad som sker och som en möjlighet för deltagarna att ställa frågor och diskutera. Även uppmärksamma och följa frågan om samhällsekonomiska analyser i transportplaneringen. *Resurssättning: RUS arbetstid 26 dagar.*

Har skett som planerat.

Under 2022 genomfördes projektet Klimatsmarta länstransportplaner 3.0 som är en fortsättning på tidigare projekt inom området som ledde till rapporten *Hur kan vi göra länstransportplanerna mer klimatsmarta?* som var klar 2018.

I januari anordnades Skype-möte om förslaget till nationell plan. Syftet var att öka förståelse kring processen för framtagandet och förslagen i samband med att den och länsplanerna skickades ut på remiss. Projektet tog fram en PM angående länsstyrelsernas remissvar på Trafikverkets förslag till nationell transportplan. Projektet har deltagit i hearing kopplad till TRAFAs uppdrag till klimatpolitiska handlingsplanen och anordnat ett webinarium kopplat till remissen av TRAFAs uppdrag. Projektet har deltagit i olika workshops i samband med länsstyrelsen i Uppsalas regeringsuppdrag *Lokal och regional klimatomställning – underlag till klimatpolitiska handlingsplanen*. Projektet har bidragit till Klimaträttsutredningens delar kring transporter via inspel till länens representant i utredningens expertgrupp. I september anordnades ett skype-möte om klimaträttsutredningens delar kopplade till transportplanering med IVL – svenska miljöinstitutet. Projektet har också bidragit i Miljömålsrådets projekt kring att underlätta elektrifiering. Projektet har analyserat de beräkningsmodeller som används inom transportplaneringen som ASEK. Ett webinarium ordförande för ASEK:s arbetsgrupp (Trafikverket) och Göran Finnveden, (professor på KTH) genomfördes. Projektet har gjort mejlutskick med tips om rapporter och utredningar. Projektet har haft kontakt med klimatkommunerna och länsplaneupprättarna samt deltagit i olika seminarier anordnade exempelvis med VTI, NV och Trafikverket.

Aktiviteterna i projektet bedöms ha fallit väl ut och uppskattas av länsstyrelserna. Ett tydligt exempel på effekt är att samtliga länsstyrelser svarade på remissen för nationella plan för transportinfrastruktur våren 2022. Vid senaste tillfället innan var det bara två länsstyrelser som svarade. Projektet bedömer att det krävs ett fortsatt stöd till länsstyrelserna och en utveckling av dialogen med länsplaneupprättarna.

Målkonflikter och synergier:

- Fortsätta genomföra och avsluta vägledningsinsats om hur målkonflikter kan hanteras och synergier stimuleras med fokus på klimat och biologisk mångfald i skogen, i enlighet med projektplan fastställd av RUS styrgrupp 2021-04-29. Arbetet sker i dialog och samarbete med Miljönätverket (chefsnätverk miljö), LEKS, Skogsstyrelsen m.fl. och projektleds från Länsstyrelsen i Östergötland och Kronoberg.
- Se över fortsättning av insatser inom området, inkl. insats inom vatten, fokus havsbaserad vindkraft, utifrån påbörjad dialog med Havs- och vattenmyndigheten hösten 2021. Beakta vad som framkommit vid Nobelmötet då detta var ett tema. Fatta beslut om fortsatta aktiviteter vid RUS styrgrupps andra möte 2022. Samarbeta med LEKS om detta.

Resurssättning: RUS arbetstid 19 dagar.

Har delvis skett som planerat.

Projektet med fokus på klimat och biologisk mångfald i skogen fortsatte under våren. I januari arrangerades projektet ett webinarium om återvätnings och dess påverkan på biologisk mångfald och klimat där ca 150 personer deltog. Avslutningsfasen av projektet handlade om att summera resultaten och sammanfatta behovet av ytterligare utvecklingsinsatser. I juni publicerades rapporten: *Synergier och målkonflikter mellan biologisk mångfald och klimatpåverkan i skogen – Kunskapsunderlag*. Dessutom togs en sammanfattning i form av en PowerPoint fram. Materialet har därefter spridits. Vid den länsstyrelsegemensamma konferensen i november presenterades arbetet som ett exempel på den grön-gröna konflikten.

Under våren planerades projektet *Hantering av målkonflikter vid havsbaserad vindkraft* av RUS och LEKS. En projektplan togs fram i dialog med länsstyrelsernas chefsnätverk Miljönätverket och samhällsbyggnadsnätverket, Havs- och vattenmyndigheten och andra nationella myndigheter. Denna fastställdes i RUS och LEKS styrgrupper i september. Förfrågan om projektledare gick ut till länsstyrelserna, men ingen lämplig kandidat anmälde intresse. Påminnelse skickades inte ut med anledning av osäkerheter efter valet. Ambitionen är nu att kunna genomföra projektet 2023, efter uppdatering av projektplanen.

I projektplanen anges följande syfte:

- Öka kunskapen på länsstyrelserna och även hos andra aktörer om havsbaserad vindkraft, hanteringen av målkonflikter, havsplaneringens roll och de olika verksamheternas roll.
- Bygga vidare på erfarenheter på nationell och regional nivå som olika genomförda och pågående insatser redan påvisat.
- Inventera behov av insatser som kan tillgodoses av regeringen, nationella myndigheter, forskningen, befintlig verksamhet på länsstyrelserna, etc.
- Utveckla samverkan mellan länsstyrelsernas olika sakområden och uppdrag samt också mellan de nationella myndigheterna och länsstyrelserna.

Målgrupper för projektet är i första hand de som arbetar med och berörs av denna fråga inom följande områden på länsstyrelserna:

- Energi/klimat, Miljömål, Agenda 2030
- Samhällsplanering och havsplanering
- Miljöprövning
- Vattenverksamhet, vattenförvaltning, vattenmyndigheterna
- Naturvård/grön infrastruktur/friluftsliv
- Kulturmiljö
- Säkerhet och beredskap

I andra hand är målgrupper även nationella myndigheter, regioner, kommuner och verksamhetsutövare/branschföreträdare.

Hållbar konsumtion: Följa upp arbetet med de fem frukostseminarier för kommuner, länsstyrelser och regioner som kopplar till nationella uppdrag och genomfördes i samarbete med nationella myndigheter i november. Eventuellt bidra till ytterligare aktiviteter utifrån dessa teman. Fortsätta med möten i RUS referensgrupp. Vara referensgrupp för Miljömålsrådets programområde konsumtion som avslutas 2022 och i delar av MMR ev. fortsatta arbete som rör konsumtion. Bidra i annat nationellt arbete som regional kontaktyta: samarbete med Konsumentverket kring uppdraget att främja spridning av miljöinformation, Naturvårdsverkets uppdrag kring textil och plast och delegationen för cirkulär ekonomi. Följa vad som görs nationellt angående konsumtionsbaserad statistik och Miljömålsberedningen utredning om klimatets konsumtionspåverkan. *Resurssättning: RUS arbetstid 13 dagar.*

Har skett som planerat.

Kopplat till hållbar konsumtion har RUS under året arbetat för att föra ut de nationella uppdrag och initiativ som görs till den regionala och i förlängningen även den lokala nivån. Detta har gjorts genom att aktuell information skickats till miljömålssamordnare, lyfts i Nytt från RUS men framför allt genom att vi arrangerat frukostwebbinarier under hösten. RUS arrangerade under vecka 40 och 41 tillsammans med nationella myndigheter fyra olika frukostwebbinarier som tagit upp olika delar av konsumtionsområdet:

- Aktuellt inom avfallsförebyggande arbetet, med Naturvårdsverket samt Konsumenter och hållbarhet – förutsättningar, hinder och vägledning med Konsumentverket.
- Den textila värdekedjan – möjligheter och utmaningar med Naturvårdsverket.
- Cirkulär ekonomi med RISE och Delegationen för cirkulär ekonomi.
- Hållbar plastupphandling i en cirkulär omställning med Upphandlingsmyndigheten.

Målgrupp var miljö- och hållbarhetsstrateger eller motsvarande på såväl kommuner, region som länsstyrelser. Totalt deltog ca 200 deltagare från framför allt kommunerna. Förhoppningen är att dessa frukostwebbinarier gav inspiration och konkreta verktyg till deltagarna att ta ytterligare kliv inom något område på vägen mot en mer hållbar konsumtion.

RUS har fortsatt hålla samman referensgrupp för hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi. Referensgruppen har bestått av personer från RUS arbetsgrupp och miljömålssamordnare från Länsstyrelsen Skåne, Kronoberg, Kalmar, Jönköping och Östergötland. En viktig del i referensgruppen är det kunskapsutbyte som sker i gruppen, vilket ger en bra omvärldsbevakning av vad som är aktuellt inom konsumtionsområdet men också inspiration i arbetet.

RUS har bidragit i pågående nationella initiativ, bl.a. Miljömålsrådets arbete, Plastsamordningen på Naturvårdsverket, Textildialogen och referensgruppen till delegationen för cirkulär ekonomi. Det har inte varit någon kontakt om Giftfri vardag under året.

Prioritet 2:

Regionala konferenser: Bistå Naturvårdsverket i arrangerande av nya regionala miljömålskonferenser där planering påbörjas hösten 2022 och genomförande sker 2023. *Resurssättning: RUS arbetstid 5 dagar.*

Har ej varit aktuellt:

Naturvårdsverket efterfrågade ingen dialog eller samarbete med RUS under året. En anledning torde vara att konferenserna skjuts fram i tiden.

Integrering av miljömålen i länsstyrelsernas verksamhet, inkl. miljöledning: Under våren avsluta tidigare påbörjade projekt/vägledning *Integrering av miljömål i länsstyrelsernas verksamheter och Indirekt miljöpåverkan i miljöledningsarbetet*, men utifrån nytt upplägg format hösten 2021. I arbetet lyfta in Länsstyrelsen Västra Götalands erfarenheter av miljömål för utsläpp i tillsyn och prövning. Dialog med berörda chefsnätverk och Miljöledningsnätverket. Kommunicera vägledningarna när de är klara. Beakta ev. förändringar i förordningen om miljöledning i staten. Ev. genomföra någon aktivitet tillsammans med länsstyrelsernas miljöledningsnätverk och stödja deras arbete. *Resurssättning: RUS arbetstid 16 dagar.*

Har delvis skett som planerat.

Arbete har fortsatt med vägledningen under året och det föreligger ett utkast, men arbetet har inte slutförts. Planeras slutföras till styrgruppens tredje möte 2023.

RUS har följt miljöledningsarbetet och deltagit vid länsstyrelsernas miljöledningsnätverks möten. Förändringar i förordning om miljöledning har ej beslutats under året.

Näringslivets arbete med miljömål och Agenda 2030: Utifrån genomförd workshop tillsammans med Naturvårdsverket i september 2021 och passet med Svenskt Näringsliv på Nobelmötet identifiera fortsatta insatser i syfte att utveckla stöd och samverkan avseende näringsliv och miljömål. Fortsätta sprida och implementera de vägledningarna som RUS fastställde 2019. Ev. söka dialog med Miljösamverkan Sverige om samverkan inom tillsynsområdet. *Resurssättning: RUS arbetstid 7 dagar.*

Har delvis skett som planerat.

Svenskt Näringsliv deltagande på miljömålsdagarna som arrangör och medverkande bidrog till dessa ambitioner och gav uppslag till fler insatser. RUS har dock inte initierat några egna insatser i övrigt. RUS vägledningarna har fortsatt att kommuniceras. Ingen dialog har skett med Miljösamverkan Sverige.

Cirkulär ekonomi: Fortsätta föra ut och implementera regeringens strategi för cirkulär ekonomi inom länsstyrelserna. Bedriva arbetet i dialog och samarbete med Miljönätverket, chefsnätverket NHT21 (hållbar tillväxt), LD21 (lantbruk/landsbygd) och LEKS och förankrat med kontaktlänsråd cirkulär ekonomi. Avsluta den 2021 påbörjade projektet ”Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning”, med Länsstyrelsen Skåne som projektledning och utifrån projektplan fastställd av RUS styrgrupp 2021-04-29. Till RUS styrgrupps andra möte 2022 ta ställning till fortsatta insatser utifrån behov identifierade i projektet. *Resurssättning: RUS arbetstid 9 dagar.*

Har skett som planerat.

Under våren avslutades RUS projekt *Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning*. Slutrapporten publicerades i juni. Tre webinarier anordnades också under våren:

11 januari, Regional samverkan kring cirkulär ekonomi – länsstyrelseperspektiv ca 80 personer.

24 mars, Cirkulär ekonomi - goda exempel och arbetet framåt, ca 60 personer.

3 maj, Cirkulär ekonomi - Webinarie om länsstyrelsernas arbete för cirkulär hantering av massor, ca 70 personer.

Ytterligare två seminarier om masshantering var planerade inom projektet, men har inte genomförts.

Vid RUS styrgrupp i maj beslutades att RUS skulle fortsätta arbeta med cirkulär ekonomi utifrån följande punkter:

- RUS fortsätter att ta ansvar för länsstyrelsegemensamt arbete med cirkulär ekonomi.
- RUS sammanställer hur länsstyrelserna redovisade cirkulär ekonomi i ÅR.
- RUS bistår kontaktlänsråd i dialogen med RK och andra parter om länsstyrelsernas roll och uppdrag i cirkulär ekonomi. Strategisk punkt planeras till G6 (länsrådsgruppen miljö) möte med Miljödepartementet 25 maj. Då redovisas också RUS projektet.
- Det nätverk av kontaktpersoner för cirkulär ekonomi som varje länsstyrelse utsåg för RUS projekt upprätthålls, liksom RUS samarbetsytas plats för projektet.
- RUS referensgrupp för hållbar konsumtion döps om till referensgrupp för hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi. Behov av ytterligare personer ses över.
- Fortsatta länsstyrelsegemensamma aktiviteter planeras, däribland frukostmöten.
- Lst Skåne och Östergötland ersätts ekonomiskt för att bidra i arbetet.
- RUS/LEKS/LD21 projekt Jordekonomi, om jordbrukets cirkulära ekonomi, eget spår.

Under hösten har arbete bedrivits utifrån dessa punkter. Frågan var en punkt på mötet med Miljödepartementet i maj och de frukostmöten som ordnades under hösten tog upp cirkulär ekonomi, se punkten om hållbar konsumtion. Dialog inleddes också med Rise om ett samarbete. Vid Nobelmötet var cirkulär ekonomi ett tema, där också kanslichefen för Delegationen för cirkulär ekonomi deltog.

Kulturmiljö: Främja kulturmiljöperspektiv i miljömålsarbetet och vice versa samt stödja chefsnätverket kulturmiljöforum genom följande aktiviteter:

- Vid behov uppdatera delindikatorn q-märkt i Skyddad bebyggelse. Sammanställning av befintliga data från Räkna q.
- Fortsatt arbete med att utveckla Räkna q som förvaltningsobjekt och färdigställa webbgis för Räkna q. Objektsförvaltning Räkna q handhas under året av RUS.
- Myndighetssamverkan, bl.a. medverka i referensgrupp för Riksantikvarieämbetets arbete med FU23.

- Webbmöte om kulturmiljö i länsstyrelserna miljömålsarbete. Kompletterar kulturmiljömötet inför RÅU i syfte att ta upp aktuella miljöfrågor av relevans för kulturmiljöområdet, bl.a. klimatanpassning. Två möten planeras.
- Ordna tre webbmöten om landskapsperspektivet i miljömålsarbetet. Detta berör många verksamhetsområden och ger förutsättningar för att integrera de tre hållbarhetsdimensionerna. Exempel på områden och frågor är kulturmiljö, grön infrastruktur, ekosystemtjänster och vattenförvaltning. Landskapsperspektivet ger förutsättningar för att analysera målkonflikter och synergier ur ett aktörsperspektiv och kan också tillämpas inom en rad andra verksamhetsområden. Webbmötena ska belysa olika aspekter av landskapsbegreppets betydelse i hållbarhetsarbetet.
- Sammanställning och analys av kulturmiljö i årlig uppföljning i syfte att skapa underlag inför FU23 samt att ta fram exempelsamling med goda exempel på tillståndsbeskrivningar och åtgärdsarbete. God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt odlingslandskap prioriteras. Underlag avseende länsstyrelsernas arbete med kulturmiljöns värden i NAP. Underlag FU23. Underlag för fortsatt stöd till länsstyrelserna i åtgärdsarbete och RÅU.
- Utveckling av indikatorer och etappmål för kulturmiljö i miljömålsarbete. Sammanställning av tidigare underlag från RUS samt underlag avseende tillämpningen av befintliga miljömålsindikatorer ur ett kulturmiljöperspektiv. Arbetet motiveras bland annat av Riksantikvarieämbetets kulturmiljööversikt och kommer kunna utgöra underlag för länsstyrelsernas regionala arbete med miljömål och kulturmiljömål.
- RUS referensgrupp för kulturmiljöfrågor i miljömålsarbetet. Sex möten planeras.

Resurssättning: RUS arbetstid 6 dagar (punkterna ovan avser även uppföljning där tid anges under uppföljning).

Har skett som planerat.

Mycket arbete har skett med Räkna q. Sammanställning av befintliga data från Räkna q har slutförts och alla regionala databaser är sammanslagna. Indikatorn kan nu uppdateras. Webbgis för Räkna q har tagits fram och efter dialog med länsstyrelsernas objektförvaltning har beslutats att detta kommer att ingå i förvaltningsobjekt Vatten och Miljömål och skötas av RUS, åtminstone inledningsvis.

Myndighetssamverkan har skett med framför allt Riksantikvarieämbetet, bl.a. inom ramen för FU23.

Flera webbmöten har ordnats för RUS referensgrupp och även andra. Ambitionen att lyfta landskapsperspektivet har inte skett genom tre webbmöten, men istället genom att detta var ett tema på Nobelmötet, där även kulturmiljöansvariga inbjöds att delta på distans.

RUS har bidragit till att kulturmiljö varit närvarande i regional årlig uppföljning, fördjupad utvärdering och andra delar av miljömålsuppföljningen. Alla de ambitioner som formulerades i verksamhetsplanen har dock inte genomförts.

Ekosystemtjänster, grön infrastruktur, skogsprogram: Fortsätta arbetet med en referensgrupp för gröna frågor i RUS. Ha dialog med och bistå länsstyrelserna i uppdraget om grön infrastruktur, avseende kopplingar till miljömål och ekosystemtjänster. Dito med skogsprogrammet i dialog med Skogsstyrelsen. Vara referensgrupp för och samordna länsstyrelsernas medverkan i Miljömålsrådets programområde för grön infrastruktur och driva genomförande, avslut och vid behov vidareutveckling av länsstyrelsernas projekt om ekosystemtjänster (projekt 7) i samverkan med berörda nationella myndigheter. Driva samverkansåtgärden om funktionell grön infrastruktur och

planera för en fortsättning 2023-2025. Ev. engagera forskare/konsult för kunskapsseminarium om hav, sjöar och vattendrag. Medverka i Programområdet Staten går före i projektet som rör statens som skogsägare. Fortsätta ha en aktiv omvärldsbevakning. *Resurssättning: RUS arbetstid 11 dagar.*

Har skett som planerat.

FU23: RUS (Johan Niss, Skåne län, och Anders Bergström, Västra Götalands län, från RUS arbetsgrupp samt Sophie Zetterström Örebro län) har medverkat i arbetsgruppen som Naturvårdsverket samordnat för FU23 med fokus på odlingslandskapets biologiska mångfald, samt även lämnat synpunkter på FU23 om skogens biologiska mångfald. Länsstyrelserna har därmed bidragit till de målvisa och målövergripande delarna av FU 23 vad gäller biologisk mångfald i skog- och odlingslandskap utifrån ett regionalt och lokalt perspektiv. RUS har medverkat vid tioalet möten med Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen om FU23, samt haft uppföljande möte med LRF om deras förslag till insatser och kopplingen till länsstyrelsernas arbete med odlingslandskapets biologiska mångfald.

MMR – Miljömålsrådet: RUS har sett till att länsstyrelserna bidragit med lokala och regionala perspektiv till programområde Insatser för grön infrastruktur med att ha representation i projekt 2 Skötsel och restaurering av våtmarker och sötvattensmiljöer, projekt 5 Ett mer variationsrikt skogsbruk och projekt 6 En nationell strategi för natur- och kulturvårdande skötsel av skogar som förvaltas med naturvårdsmål. RUS har varit drivansvarig för arbetet med ekosystemtjänster inom Miljömålsrådets programområde Insatser för grön infrastruktur, projekt 7 – Ekosystemtjänster i fysisk planering, samt samverkansätgårdens funktionell GI.

I och med MMRs förnyade uppdrag har RUS inhämtat och överlämnat synpunkter till kommande programområden genom att samla ett 20-tal representanter för länen och bidragit till att utforma programförklaringar och arbetsplanerna för de programområden som fortsätter och tillkommer.

RUS har förberett avslut för arbetet med projekt 7 och utarbetat ett förslag till nytt regeringsuppdrag om statusbedömning av ekosystemtjänster. Projektet avslutas under våren 2023.

Inom samverkansätgårdens funktionell grön infrastruktur har RUS samordnat arbetet med att arrangera tre kunskapsseminarier i samarbete med Artdatabanken (samlade webinarium om funktionell grön infrastruktur), SLU Alnarp (om urban grön infrastruktur) och Havsmiljöinstitutet (om funktionella marina, limniska och våtmarkslandskap). Under våren redovisas resultaten från seminarierna i tre rapporter och vid tre webinarier, sk GI-dropin.

Ekosystemtjänster, grön infrastruktur, skogsprogram: RUS har fortsatt arbetet med en grön referensgrupp som stöttat arbetet inom Miljömålsrådet och för att utveckla RUS och länsstyrelsernas verksamhet kopplat till uppdraget om grön infrastruktur och kopplingarna till miljömål och ekosystemtjänster. Referensgruppen har haft möte vid tre tillfällen då mellan 5 och 8 personer deltagit. Samordningen av referensgruppen har skötts av länsstyrelsen i Skåne och Skogsstyrelsen samt representanter från 10 andra län har medverkat. Omvärldsbevakningen har skötts vid dessa möten och där särskilt uppmärksammat behovet av att vidmakthålla och fortsätta utveckla arbetet med grön infrastruktur bl a med tanke på förslaget om restaureringsförordning från EU samt att de naturtysanknutna miljömålen inte bedöms kunna nås.

RUS har underhållit kontaktnätverket mellan länsstyrelserna för ekosystemtjänster genom att anordna tre webinarier: med Naturvårdsverket (Vägledning om att beakta ekosystemtjänster inom länsstyrelsens sakområden - Förslag på arbetssätt och tips på användbara underlag), med SGU

(om geosystemtjänster) samt Jordbruksverket (om deras arbete med ekosystemtjänster, med fokus på jordbruksmarken och exploateringen av den). I och med att Naturvårdsverket beslutade att slå samman arbetet med GI och ekosystemtjänster (myndighetssamverkansgrupperna) föreslog referensgruppen att även kontaktnätverket för ekosystemtjänster skulle samordnas med GI-samordnarnätverket som Naturvårdsverket håller i.

Dialogen Skogsstyrelsen om skogsprogrammet har skötts av medverkande län i de två projekt som drivits inom ramen för Miljömålsrådet. Programområdet Staten går före i projektet som rör statens som skogsägare har varit vilande, men kontakt har hållits för att vara beredd att bidra när arbetet kommer igång.

Integrering i regional tillväxt: Tillsammans med LEKS och NHT21 (chefsnätverket för hållbar tillväxt) informera, involvera, samordna länsstyrelserna och bidra till erfarenhetsutbyte i två uppdrag som Tillväxtverket har och där länsstyrelserna ska bidra: hållbar regional utveckling (pågår till 2023) och miljödriven näringslivsutveckling med cirkulär ekonomi (löpande uppdrag). Delta i myndighetsgrupper för uppdragen. *Resurssättning: RUS arbetstid 4 dagar.*

Har skett som planerat.

RUS har deltagit vid ett flertal möten för de två uppdragen, varav en fysiskt erfarenhetsträff på Norra Latin. Genom detta har RUS bidragit i erfarenhetsutbyte, kunnat förmedla information till länsstyrelserna och bidra till inriktningen för uppdragen. En mötesform som varit i uppdraget vägar till hållbar utveckling är Peer-review där nationella myndigheter fått ta del av och ge synpunkter på olika regioners exempel. Genom miljödriven näringslivsutveckling ordnades en digital utbildning riktad till länsstyrelser och regioner. RUS har ordnat så att alla länsstyrelser bjudits in till flera möten i uppdragen. Deltagandet i dessa uppdrag har varit ett bra sätt att ha kontakt med Tillväxtverket och regionerna samt med NHT21. RUS har också följt arbetet med EU:s strukturfonder, där LEKS har haft en resurs.

Jordekonomi och livsmedelsstrategier: Fortsätta föra ut och implementera regeringens strategi för bioekonomi och Miljömålsrådets målbilder för hållbart livsmedelssystem inom länsstyrelserna. Bedriva arbetet i dialog och samarbete med Miljönätverket, chefsnätverket NHT21 (hållbar tillväxt), LD21 (lantbruk/landsbygd) och LEKS. Avsluta den 2021 påbörjade projektet ”Jordekonomi”, med Länsstyrelsen Skåne och Gävleborg som projektledning, vilket sker vid workshop om fortsatta behov i mars. Till RUS styrgrupps andra möte 2022 ta ställning till fortsatta insatser utifrån behov identifierade i projektet. I samarbete med LEKS och LD21. *Resurssättning: RUS arbetstid 3 dagar.*

Har skett som planerat.

Genom olika insatser har regeringens politik förts ut, liksom Miljömålsrådets målbilder, som lanserades vid ett seminarium i maj där länsstyrelser medverkade.

Projektet Jordekonomi avslutades under våren. Projektet har letts från Gävleborg och Skåne och har en egen styrgrupp, där RUS ingått. Den 31 mars genomfördes en workshop med samma målgrupp som tidigare, däribland miljömål (cirka 30 personer som hade gått kompetensutvecklingen mellan oktober-december 2021 medverkade) med syfte att skapa en Agenda för samhandling. Utifrån de utmaningar som finns i samhället och hos jordbrukaren, identifierade workshop-deltagarna åtgärder som länsstyrelserna kan genomföra för att främja övergången till ett hållbart och lönsamt jordbruk. Problembilder och åtgärdsförslag togs fram för 10 utmaningar:

1. Hur kan vi minska beroendet av importerade insatsvaror?

2. Hur kan svensk köttproduktion bli mer hållbar?
3. Hur kan jordbruket anpassa sig till förändrat klimat?
4. Hur kan Landsbygdsprogrammet och Klimatklivet utnyttjas optimalt för jordbrukets klimatsatser?
5. Hur kan Länsstyrelserna bättre samarbeta och samverka med Tillväxtverket?
6. Hur kan en lönsam produktion av livsmedel säkerställas i hela landet?
7. Hur kan intensiva jordbruk bli mer cirkulära?
8. Hur kan jordbrukets attraktionskraft öka (tillgången till företagare och kvalificerad arbetskraft)?
9. Hur kan exploatering av jordbruksmark förhindras?
10. Hur kan kolinlagring bli lönsamt för jordbruket?

Under april 2022 vidarearbetade projektledaren, med stöd av 2050 Consulting, workshopmaterialet och tog fram en Agenda för samhandling (en PowerPoint - presentation som förklarar de 10 ovan nämnda samhällsutmaningarna och föreslår åtgärder för varje område). Projektledaren ansvarade därefter för att presentera samhandlingsagendan för de olika länsstyrelsenätverken - Landsbygdsdirektörerna (LD21) och Nätverket för hållbar tillväxt (NHT21) samt representant för Samhällsbyggarnätverket och Försvardirektörsnätverket - och få in deras input angående innehåll och nästa steg.

Projektet "Cirkulär ekonomi i växtodling" föreslogs som nästa steg. Viktiga kriterier i val av projekt var: ämnets relevans för länsstyrelsekollektivet (koppling till flera av våra uppdrag) med särskilt fokus på landsbygdsdirektörerna; projektets bidrag till jordbrukets klimatomställning; samt tillgång till en projektledare hos länsstyrelsen. Motivering till projektet: Jordbruksmark omfattar både åkermark, betesmark och slätteräng. Hur vi idag väljer att använda jordbruksmarken påverkar våra framtida möjligheter att producera livsmedel. Syfte: Arbeta med förbättrad jordhälsa i samverkan med jordbrukare och tjänstepersoner på länsstyrelserna för att uppnå optimal riskminimerad växtodling. Mål: Höja kunskapsnivån hos tjänstepersoner om jordbrukares operativa utmaningar i arbetet med att genomföra lönsamma åtgärder för förbättrad jordhälsa. Förankra en framtida inriktning för länsstyrelsernas arbete för bättre jordhälsa.

RUS och LEKS styrgrupper ställde sig bakom det nya projektet och bidrog båda till finansieringen av detta. Under hösten har projektet inletts med intervjuer av ett antal lantbrukare.

Hälsofrämjande processer som drivkraft för miljömål: Färdigställa en projekthemsida i början av året. Inför lanseringen ta fram en kommunikationsplan bl.a. för spridning och arbetsformer för att samla in goda exempel från lokal och regional nivå i Sverige. Det planeras inga regionala seminarier för 2022, fokus läggs på att få projekthemsidan att fungera och vara en länk i uppbyggnaden av kontaktnät inom området *Hälsofrämjande processer som drivkraft för hållbar utveckling*. Bidra till målövergripande tema hälsa i FU23. *Resurssättning: RUS arbetstid 10 dagar.*

Har skett som planerat.

Webbplatsen stallomforframgång.se har tagits fram och lanserades vid Nobelmötet, där Johan Hallberg, Region Dalarna, som RUS samarbetar med sedan många år deltog. Arbetet presenterades också för RUS kommunala referensgrupp. Ytterligare bredare lansering kommer ske senare. Vid Nobelmötet ägnades ett större tema hälsa, där även Folkhälsomyndigheten, en

regeringskommitté och företrädare för länsstyrelsernas nya folkhälsouppdrag deltog. RUS deltog i tvådagarsworkshop om hälsa i FU23 i april och Länsstyrelserna/RUS deltar i Miljömålsrådets nya programområdet hälsa som drivkraft.

Klimatanpassning: Fortsätta dialogen mellan LEKS, RUS och länsstyrelsernas klimatanpassningsnätverk om samverkan mellan uppdragen. Genomföra workshopar om åtgärder och målbilder för att identifiera eventuella områden för samverkan mellan nätverken. *Resurssättning: RUS arbetstid 7 dagar.*

Har delvis skett som planerat.

Löpande avstämningsmöten två gånger per termin har fortsatt skett mellan LEKS, RUS och klimatanpassningsnätverkets presidium. Vid mötena har informationsutbyte skett, men också samverkan initierats, bl.a. att klimatanpassning blev målgrupp för förändringsledningskurserna.

De planerade workshoparna har inte genomförts, bl.a. av personella skäl, utan har skjutits fram till 2023.

Övrigt

Löpande verksamhet:

Resursåtgång: Denna verksamhet har finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2022 tidsattes denna till 144 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned denna någon mer på löpande kommunikationsarbete.

Nobelmötet.

Har skett som planerat.

Det årliga Nobelmötet för länsstyrelsernas miljömålsamordnare och deras chefer hölls den 7-8 december på hotell Scandic Anglais i Stockholm. Det var det första fysiska Nobelmötet sedan 2019. Medverkan på Skype var också möjlig. Ca 50 personer deltog och därtill ett flertal inbjudna gäster.

Första dagen hade tema Miljömålsuppdraget – Hur går det? Aktuellt. Vad önskas?

- RUS ordförande om regeringens politik/budgeten, länsstyrelsernas prioriteringar, samt om Miljömålsrådet och RUS verksamhet.
- Framgångar och utmaningar på den egna länsstyrelsen i miljömålsuppdraget, inspirerat av Pecha kucha där alla länsstyrelser höll en presentation.
- Aktuellt i miljömålsuppföljningen från Naturvårdsverket och RUS.
- Åtgärdswebb för miljömålen, inkl. workshop.
- Workshop: Gruppdiskussioner och summering på temat: Hur gör vi bäst för att stärka varandra och samarbeta mellan länsstyrelserna inom miljömålsuppdraget?
- Vad är storytelling? RUS introducerade, goda exempel och övning
- Inspirationsföreläsning: Att hålla kurs och styrfart under långa genomförandeperioder som miljömålen förutsätter, med exemplet fiske. Charles Berkow, omvärldsanalytiker, Östersjöcentrum Stockholms universitet.

Andra dagen hade tema Hållbar utveckling och tvärasektoriellt arbete.

- Hanna Zetterberg, utredningssekreterare hos Nationell samordnare för Agenda 2030.
- Landskapsperspektivet. Vad menas med det och hur kan vi arbeta med det? Med Riksantikvarieämbetet och RUS.
- Kort om samhällsplaneringsprojektet och tankar kring samhällsekonomiska analyser, RUS.
- Beredskap. Synergier och samverkan mellan länsstyrelsens uppdrag beredskap och miljömål med företrädare för båda uppdragen vid Länsstyrelsen Skåne.
- Cirkulär ekonomi med samordnaren för Delegationen för cirkulär ekonomi och RUS.
- Hälsa med Folkhälsomyndigheten, om Länsstyrelsernas nya folkhälsouppdrag, RUS fortsätta arbete och regeringens kommitté för främjande av ökad fysisk aktivitet. Längre workshop.
- Om munk-modellen och hur den kan stödja hållbarhetsarbetet med RISE (Research Institutes of Sweden).

Gruppdiskussioner och workshop dokumenterades via mentimeter. All dokumentation är upplagt på RUS samarbetsyta.

Länsstyrelse- och myndighetsdialog.

Har skett som planerat.

Detta har skett genom bland annat deltagande vid ett länsrådsmöte, löpande dialog med kontaktlänsråd miljömål, medverkan vid flertal möten med utökad länsrådsgrupp 6 och dess möten med Miljödepartementet och Naturvårdsverket, deltagande vid Miljönätverkets träffar och chefsgrupper, möten med miljömålsuppdraget chefer, löpande avstämningar LEKS (länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) minst en gång per månad. LEKS och RUS har samarbetat i flera insatser. Dialog med flera nationella myndigheter och länsstyrelsegemensamma chefsnätverk. I flera projekt har sistnämnda ingått i styrgrupperna.

RUS styr- och arbetsgrupp.

Har skett som planerat.

Styrgruppen har haft fyra möten (2/2, 4/5, 14/9, 1/12), samtliga digitala. Vid det första deltog arbetsgruppen del av mötet. Arbetsgruppen har haft 11 möten, varav ett tvådagarsmöte på Styrö 1-2 september, samtliga övriga digitala. Anteckningar finns från samtliga möten. Ansvar i arbetsgruppen är fördelat på övergripande samordningsuppgifter, miljömålsansvar och utvecklingsområden (olika sakfrågor).

Styrgruppen har bestått av:

Peder Eriksson, Lst Örebro, Miljönätverket, ordförande

Veronica Lauritzsen, Länsråd Gävleborg, kontaktlänsråd miljömål, länsrådsgrupp 6

Jeanette Schlaucher, Lst Skåne, Miljönätverket, ersattes under våren av Helena Brunnkvist, Lst Uppsala, Miljönätverket (miljömålschefer), från hösten deltog båda i styrgruppen.

Anna Onsten-Molander, Länsstyrelsen Västmanland, kulturmiljöforum

Nina Kiani Jansson, Lst Västra Götaland, chefsnätverket för samhällsbyggande

Lovisa Forssell, Länsstyrelsen Örebro, chefsnätverket landsbygd/lantbruk (LD21)

Karin Frejarö, Länsstyrelsen Västernorrland, chefsnätverket hållbar tillväxt (NHT21)

Fredrik Rangstedt Naturvårdsverket, adj., miljömålsenheten

Vanja Strand, Skogsstyrelsen

Susanne Eriksson, HaV

Kerstin Blom-Bokliden, Sveriges kommuner och landsting, adj.

Magnus Eriksson, Lst Dalarna, från november Gävleborg, verksamhetsledare

Arbetsgruppen har bestått av:

Anders Bergström, Västra Götaland

Anna-Lena Lökvist-Andersen, Stockholm

Annika Svensson, Västra Götaland

Birgit Nielsen, Västra Götaland

Carl-Johan Sanglert, Jönköping (till september)

Eva Mikaelsson, Västerbotten

Johan Niss, Skåne

Julia Martinsson, Skåne (till juni)

Kristina Jeppson, Västernorrland (från sommaren)

Kristofer Sjöö, Örebro (från oktober)

Magnus Eriksson, Dalarna/Gävleborg, verksamhetsledare

Marie Vallin, Västerbotten

Marie-Helene Bergstrand, Halland

Monika Puch, Skåne (till januari)

Camilla Andersson, Skogsstyrelsen

Naturvårdsverket bjuds också in till arbetsgruppen. Från 2022 har de bestämt att inbjudan skickas till hela samordningsfunktionen och att närmast berörd av frågan kan delta.

Ulrika Roos, Länsstyrelsen Västerbotten, har bistått RUS med olika uppgifter under året.

Organisationsutveckling.

Har skett som planerat.

Vissa insatser har skett i syfte att utveckla RUS organisation till följd av utvärderingen av RUS 2018 och den målmatrisövning som genomförts. Framför allt genom dialog i arbetsgruppen.

Dokumentet RUS roll och verksamhetsbeskrivning skulle setts över under året, men det skedde inte.

Regionala miljömålsmedel.

Har skett som planerat.

RUS har bidragit i administrationen kring hanteringen av länsstyrelsernas regionala miljömålsmedel. RUS har också tagit fram underlag om syfte, användning, historik inför dialog med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Ny redovisningsmall för de nyckelfördelade medlen till alla länsstyrelser har tagits fram. Från 2022 ansöker länsstyrelserna inte längre om de nyckelfördelade medlen.

RUS hemsida, samarbetsyta och nyhetsbrev.

Har skett som planerat.

Löpande skötsel har skett av RUS webbplats och samarbetsyta och nyhetsbrevet Nytt från RUS har löpande skickats ut. Löpande förbättringar har även skett.

Särskilda utvecklingsinsatser:

Resursåtgång: Denna verksamhet har finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2022 tidsattes denna till 28 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned något mindre tid på detta, då det löpande tagit mer tid.

Prioritet 1:

Utveckla effektuppföljning: Fortsätta utveckla effektuppföljning av RUS insatser med ambition att det ska ske för alla större insatser på ett enhetligt sätt. *Resurssättning: RUS arbetstid 5 dagar.*

Har delvis skett som planerat.

Denna fråga har diskuterats under året, men rutin har inte färdigställts, vilket måste ske 2023.

En uppmaning till alla i RUS har varit att notera antal deltagare vid möten och i alla projektplaner ingår att en uppföljning ska ske av effekter utifrån uppsatta effektmål. Denna har skett på olika sätt i projektens styrgrupper och i flera fall också tagits upp i RUS styrgrupp under året.

Till första styrgruppsmötet 2022 redovisades effekter av tre RUS-verksamheter, nämligen:

- Emissionsdatabasen
- Länstransportplanering
- Förändringsledningskurser

Fortsatt utveckling av webbplats och samarbetsyta: Fortsätta arbetet med att utveckla RUS webbplats och samarbetsyta med en användarvänlig struktur. Flytta samarbetsytan till länsstyrelsernas nya plattform för samarbetsytor under våren. *Resurssättning: RUS arbetstid 12 dagar.*

Har skett som planerat.

Detta arbete slutfördes under våren. Löpande förbättringar har skett efter det.

Kommunikationsstrategiskt arbete: Fortsätta utveckla det kommunikationsstrategiska arbetet genom att gå igenom alla RUS verksamheter. Fortsätta utveckla kommunikationssamarbete med LEKS, Miljösamverkan Sverige, objektsförvaltningen inom miljö och Agenda 2030 (där RUS är kommunikationsresurs) samt Naturvårdsverket. Vid behov bistå Miljönätverkets kommunikation och samarbetsyta. Vid behov revidera kommunikationsstrategin för RUS enligt årlig rutin. *Resurssättning: RUS arbetstid 11 dagar.*

Har skett som planerat.

Utifrån kommunikationsstrategin för RUS som fastställdes 2020 och dess intressentanalys har visst utvecklingsarbete skett. RUS kommunikatör hade under våren enskilda samtal med alla i arbetsgruppen om kommunikationsbehov inom deras ansvarsområden.

Samarbete och dialog med länsstyrelsernas kommunikationsnätverk har skett och viss dialog med de gemensamma kommunikatörer på miljösidan.